

Petri Heikkinen

KOTIUTUSTAKTIKKA

NAISTEN SUPERPESIKSESSÄ

Lajinkehittämissyö

PLVT 12

2020

SISÄLLYS

1 Johdanto

2 Harjoituskausi

2.1 Yleiset linjat

2.2 Etenijöiden harjoittelu

2.3 Päävastustajia vastaan

3 Ottelutaktiikka

3.1 Vastustajan merkitys

3.2 Olosuhteet

4 Ottelun aikana

4.1 Yksittäisen tilanteen ratkaiseminen

4.2 Reagointi ottelun aikana

5 Tulevaisuus

5.1 Monipuolisempaa ja aktiivisempaa

5.2 Kuviovaihtoja vastaan

6 Yhteenveto

7 Pohdinta

1 Johdanto

Naisten superpesiksen kolme viimeisintä loppuottelusarjaa ovat ratkenneet otteluvoittojen puolesta selkellä marginaalilla. Vuonna 2017 Tampereen Manse PP voitti Porin Pesäkarhut voitoin 3-1, seuraavana syksynä Jyväskylän Kirittäret löi Tampereen suoraan kolmessa ottelussa ja puolusti vuoden 2019 finaaleissa mestaruuttaan onnistuneesti voittamalla Porin 3-1.

Hopealle jääneet joukkueet eivät kuitenkaan olleet mainituissa otteluserjoissa täysin vailla mahdollisuuksia. Itse asiassa ne rakensivat tilanteita riittävästi vaikkapa kultamitaliin saakka.

Vuoden 2017 neljässä loppuottelussa Porilla oli 57 kotitutusyritystä, kun Tampere sai niitä aikaan vain 50.

Seuraavana vuotena Manse PP:llä oli niitä 33 - vaikka jäi ratkaisuoottelussa yhteen, Kirittäriellä 35. Ero oli käytännössä olematon, mutta otteluvoitot jyvaskyläläisille 3-0.

Syksyn 2019 neljässä finaalipelissä Pori yritti lyödä etenijää kotiin 56 kertaa, Jyväskylä 48.

Lukija arvanee jo, että kotiutusprosentit olivat edellä mainituissa otteluserjoissa mestareidein eduksi: 40-35, 43-31, 38-34. Joten onnistunut kotiutustaktiikka voi olla hyvinkin ratkaisevaa otteluiden ja otteluserjojen lopputuloksen kannalta.

Tässä työssä selvitetään, kuinka naisten superpesiksen kärkijoukkueiden kotiuttamistaktiikka ja kotiutusratkaisut syntyvät. Pääkysymykset ovat, kuinka kotiutustaktiikkaa suunnitellaan ja harjoitellaan talven harjoittelukaudella, kuinka yksittäisen ottelun kotiutustaktiikka laaditaan ja kuinka yksittäisten kotiutustilanteiden ratkaisut syntyvät. Lopuksi pohditaan myös sitä, millaiseen suuntaan kotiuttaminen naisten superpesiksessä on matkalla.

Työtä varten on haastateltu kahta naisten superpesiksen kärkiseurojen pelinjohtajaa, Porin Pesäkarhujen Sami Österlundia ja Lapuan Virkiän Tomi Niskasta.

Österlund on toiminut Pesäkarhujen pelinjohtajana kaudesta 2014. Tuona aikana joukkue on voittanut kaksi SM-hopeaa ja kaksi SM-pronssia.

Naisten Itä-Lännessä hän oli mukana vuonna 2015. Österlund valittiin Lännen pelinjohtajaksi myös vuonna 2017, mutta itse ottelu jäi väliin, koska hänen varoitustilinsä täyttyi juuri ennen arvo-ottelua ja hän oli toimitsijakiellossa.

Niskaselle kausi 2020 on kolmas Lapualla. Kaudella 2019, jolloin hänet nimettiin myös Lännen naisten pelinjohtajaksi, Virkiä voitti SM-pronssia.

Lisäksi hän on aiemmin ollut pelinjohtajana naisten superpesiksessä Sotkamon Jymyssä kaudella 2003 sekä Seinäjoen PeTo-Jusseissa kausilla 2006 ja 2008-09. Miesten superpesiksessä hän on johtanut peliä Kankaanpään Mailassa kausilla 2011-13 ja Koskenkorvan Urheilijoissa kausilla 2014-16.

2 Harjoituskausi

2.1 Yleiset linjat

Suuri osa kotiutustaktiikan laatimisesta ja harjoittelemisesta tapahtuu jo talvikaudella. Österlund näkee, että kaikki pohja Porin Pesäkarhujen kesän kotiutuksille tehdään jo harjoituskaudella.

"Ensimmäiseksi pitää luoda se, miten me tulemme kotiuttamaan ja mitä meidän kotiutustapa- ja taktiikka vaatii harjoitteina. Jos se esimerkiksi on, että lyömme saumoja rikki, todennäköisesti meidän täytyy opetella lyömään luukkuihin, jotta saamme saumoja auki. Sitä kautta se purkautuu siihen, että talven mittaan pitää jo tietää, minkä tyypistä me tulemme kotiuttamaan ja harjoitella siihen tukilyönnit."

Niskasen mukaan Virkiän valmistautuminen etenee harjoituskaudella niin, että ensin keskitytään pelaajien henkilökohtaisten ominaisuuksien harjoittamiseen ja kilpailukauden lähestyessä painopiste siirtyy enemmän joukkuepelaamiseen.

"Minun ajatusmaailmassani prosessi lähtee liikkeelle yksilön kautta. Yksilöä pitää pystyä kehittämään. Sitten on joukkueetasolla yleinen ajatusmaailma, että miten haluamme kotiuttaa. Me ehkä menemme talven hyvin pitkälti yksilöiden kautta ja loppupalvella, keväällä ja alkukesällä rupeamme rakentamaan joukkueason taktiikkaa."

Tapoja kotiutustaktiikan rakentamiseen lienee monenlaisia jo siksikin, että eri joukkueet ovat erilaisissa tilanteissa. Niskanen aloittaa kolmannen kautensa Virkiässä, joten heillä on myös kotiuttamisessa jo tehtynä pohjatyötä, jota kehittää ja jonka päälle lisätä uusia mausteita, pyrkiä askel kerrallaan kohti isompaa päämäärää.

"Me olemme rakentaneet omaa juttuamme jo useamman vuoden ja pyrkineet kehittämään sitä pala palalta. Meillä oli ja on kunnianhimoisena tavoitteena, että pystyisimme oikeasti pelaamaan monipuolista pesäpalloa ja pystyisimme olemaan taitavia mailan kanssa."

"On kunnianhimoista yrittää sitä, että vastustaja ei ihan oikeasti tietäisi, mitä sieltä on tulossa. Se on ollut yksi lähtökohta, josta olemme lähteneet liikkeelle ja olemme joka vuosi olemme omalla lailla rakentaneet sitä."

"Esimerkiksi viime vuonna rupesimme rakentamaan omaa peliämme aktiivisten kotiutusten päälle. Varmasti löimme paljon juoksuja pussareilla, mutta sitten taas kovalla lyömisessä emme olleet niin hyviä. Tänä vuonna olemme yrittäneet kehittää sitä puolta ja tehneet töitä sen eteen."

Kun kotiutussapluuna on talvella pitkälle suunniteltu ja harjoiteltu, esimerkiksi Pesäkarhuissa siihen ei enää pelikauden aikana tule suuria muutoksia.

"Se varmasti riippuu täysin siitä, missä kohti joukkue menee. Mekin olemme pelanneet niin pirun pitkään yhdessä, eikä meillä ole ollut ykköskärjessä oikeastaan mitään muutoksia. Kyllä se meillä on ollut tosi valmis, sitten siihen yritetään vain tuoda lisää lihaa luiden ympärille."

Kiivastahtisen pelikauden aikana ei myöskään ole odotettavissa, että yksittäinen pelaaja ehtisi harjoitella uusia lyöntejä, ei edes Porin kaltaisessa huippujoukkueessa.

"Jonkun ihan yksittäisen voi löytää, mutta kyllä se siemen on talvella jo kylvetty. Kyllä joku voi jonkun uuden lyönnin oppia. Jos se on tosi luontainen, silloin se voi tulla, mutta pääsääntöisesti ei."

2.2 Etenijöiden harjoittelu

Paitsi lyötyjä, pesäpallossa juoksut ovat yleensä myös tuotuja. Niinpä myös etenemistaidot ovat merkittävä osa kotiuttamista ja kotiutustaktiikkaa -- ja vieläpä laaja-alaisesti ajatellen, kuten Niskanen kuvaa:

"Ilman muutahan se on etenijä-lyöjä-kaari-mailamies-merkkipeli-yhteistyötä ja minun mielestäni sitä pitää harjoitella niin paljon kuin itse kokee tarpeelliseksi -- missä vaiheessa kukin joukkue on. Voihan se olla, että ollaan jo niin pitkällä, ettei siihen hirveästi tarvitse käyttää aikaa."

"Nämä ovat minun mielestäni sellaisia osa-alueita, joihin pitäisi nykypäivänä käyttää huomattavasti, huomattavasti enemmän paukkuja ja aikaa, kun olosuhteet suurimmalla osalla porukoista ovat kuitenkin sellaisia, ettei enää tarvitse pelkästään koulun salissa olla. Tottakai edelleen tullaan siihen, että missä vaiheessa prosessi on. Jos ei saa palloja kiinni tai ei saa tilanteita, ei se tietysti hirveästi motivoi sitä takatilannejuttua."

Kun huippuottelut ratkeavat usein pienillä marginaaleilla, muidenkin kuin etenijäroolien pelaajille. Niskanen tuo esille, että etenijän erehdyksen vuoksi saamatta jäänyt juoksu voi sekin yhtä lailla ratkaista ottelun.

"Kärki-ihmiset, jotka kolmospesällä useimmiten ovat, varmasti saavat niitä treenejä saavat, mutta sitten kun siellä onkin sellainen pelaaja, joka pääsee kolmoselle kerran pelissä tai muutaman kerran kolmeen peliin, harmittavan paljon niitä etenemisvirheitä tulee. Kun niitä tilanteita tulee pelissä, niitä pitäisi harjoituksissa harjoituttaa paljon enemmän."

Siinä vaiheessa, kun huippujoukkue on pelannut yhdessä pitkään, etenijäroolien pelaajien toimintaa mietitään erittäin yksityiskohtaisesti, kuten Österlundin pohdinta Pesäkarhujen etenijöistä osoittaa:

"Kun tulemme omista, Henna Juka voi lähteä kaikkia koppareita vastaan pesästä ja Susanne Ojaniemi voi olla kolme metriä irti. Käymme tosi paljon sitä läpi ja myös sen pohjalta, että kenellä on millaisiakin ominaisuuksia. Jos esimerkiksi Susanna Puisto lyö niin kovaa kumuraa, että pitääkö siinä kuitenkin olla vähän irti, vaikka olisikin parempi jalka."

2.3 Päävastustajia vastaan

Molemmat tätä työtä varten haastatellut pelinjohtajat toimivat maan kärkiseuroissa, joiden tavoitteena on vain ja ainoastaan Suomen mestaruus. Naisten superpesiksessä mestariehdokkaita on tavannut viime vuosina olla korkeintaan neljä, joten kotiutustaktiikkaa laadittaessa huippujoukkueet miettivät ennen kaikkea sitä, millä tavalla he voivat nousta ykköseksi.

Esimerkiksi Porissa fokus on jo harjoituskaudella syksyn kovimmissa otteluissa, kertoo Österlund.

"Ainakin meillä homma talvikauden kotiuttamisen harjoittelu ja taktiikan luominen perustuu pelkästään siihen, että miten me lyömme juoksut välierissä ja finaaleissa. Emme ajattele sitä, miten me saamme juoksuja Mynämäkeä vastaan -- ei mitään pois Mynämäeltä -- mutta kaikki pohjautuu täysin siihen, miten me voimme voittaa mestaruuden, millä kotiuttamisella."

Myös Lapualla tavoitteena on mestaruuden voittaminen, joten kotiutustaktiikkaakin laaditaan sen mukaan, miten sen saavuttaminen on mahdollista. Luonnollisestikin esimerkiksi ennen kautta 2019 Niskasén mielessä oli vahvasti Jyväskylä, puolustava mestari joka edellisen syksyn välierissä pudotti Virkiän pronssiotteluihin.

"Kyllähän viime vuonna meidän valmistautumisessamme rakensimme vuoden ajan tekemämme pelityylin päälle periaatteessa Kirittäriä vastaan ajatusmaailman, miten meidän pitää pelata, minkänäköisiä lyöntejä, kenelle ne pitää saada lyötyä ja paine kohdistettua."

Pesäkarhuissakin prosessi alkaa kuitenkin oman joukkueen vahvuuksien ja omien pelaajien ominaisuuksien kartoittamisesta. Talvikauden alkaessa mietitään, kuinka kotiuttamista voidaan parantaa yksilötasolla.

"Sen jälkeen mennään siihen, kenelle vastustajalle sopii mikäkin asia. Vaikka Jyväskylä, kyllä me talvella jo tiedämme että heillä on tällöinen ja tällöinen koppari ja tämä koppari ei heitä, tämä linjapelaaja pelaa todennäköisesti tuossa, joten pitää harjoitella siihen tämä ja tämä lyönti."

Kotiutustaktiikkaa laadittaessa päävastustajien ulkopelaamista pohditaan Porissa myös siltä kantilta, millaisia taktisia valintoja heiltä on tulossa vaikkapa yksittäistä lyöjää vastaan.

"Mietimme, että onko meillä sellaista elementtiä, johon he perustaisivat takatilanteen pelaamisen. Mietimme, voisiko heiltä tulla kuvionvaihtoa, voisivatko he kääntää Susanna Puistolle tämän kuvion, pelaavatko he aukota-täytä-peliä."

3 Ottelutaktiikka

3.1 Vastustajan merkitys

Pesäpallossa on perinteisesti saatettu laatia hyvinkin yksityiskohtaisia ennakkoanalyysyjä vastustajista. Naisten superpesiksen kärkijoukkueissa tulevalla vastustajalla ei kuitenkaan ole välttämättä kovinkaan suurta roolia kyseisen ottelun kotiutustaktiikkaa laadittaessa.

Österlund kertoo, että Pesäkarhuissa varsinkaan alkukauden otteluissa kiinnitetä lainkaan huomiota vastustajan ulkokenttään.

"Runkosarjan ensimmäisen kolmanneksen harjoitteleimme täysin omaa tekemistämme. Toisella kolmanneksella, että miten voimme muokata meidän tekemistämme vastustajan mukaan. Kolmas kolmannes runkosarjassa alkaa olla sitä, että voimme mennä täysin vastustajien mukaan."

"Meillä on teema, jota harjoitteleimme. Jos nyt vaikka olemme talvella miettineet, että meidän viimeisen lyönnin ratkaisu, säilyttäminen on haaste, kyllä me sitten ajaudumme tahallaan niihin tilanteisiin että saamme niistä kokemuksia runkosarjassa. Meillä on tietysti mahdollisuus siihen, koska pystymme laajan, hyvän materiaalin takia voittamaan, vaikka vähän välillä itseämme kiusaisimmekin."

Myöskään Niskanen ei vie Virkiää runkosarjaotteluihin niin, että mielessä päällimmäisenä olisi vastustajan pelitapa, vahvuudet tai heikkoudet. Kulloisenkin pelipäivän kotiutusten pohjana ovat oma taktiikka ja lyöntivalikoima.

"Tottakai vastustaja sillä tavalla vaikuttaa, että onko niitä lyöntejä mahdollisuus tai järkevää toteuttaa, mutta ei tulospää edellä niin, että kun lyömme tuohon niin saamme tässä pelissä tulosta. Minun mielestäni se ei johda pitkässä juoksussa, elleivät ne lyönnit ole sellaisia, joita meinaamme lyödä pitempäänkin kuin tässä yksittäisessä pelissä."

"Olemme pyrkineet itse rakentamaan sen niin, että emme hirveästi valmistautuisi yksittäiseen peliin, että noilla on kolmossaumassa tilaa tai tuolla on kenties joku vähän heikompi pelaaja, koska kuitenkin jos meinaa loppuksi pärjätä, siellä on yleensä aika hyviä ulkopelaajia vastassa. Olemme pyrkineet löytämään oman tapamme ja kehittämään sitä niin kesällä kuin talvella."

Oma lukunsa kuitenkin ovat huippujoukkueiden keskinäiset kohtaamiset. Otteluissa, joissa vastassa on ennakkoon kärkipäähän laskettavia joukkueita, Virkiälläkin on erilainen lähestymistapa.

"Silloin pyrimme useamman pelin periodilla rakentamaan sitä, mitä teemme ensimmäisessä, mitä ehkä toisessa ja mitä kolmannessa. Sittenhän se on aina tasapainoilua, haluaako jotakin säästellä vai näyttääkö jonkin lyönnin. Itse ajattelen ja meillä on tavoitteena, että pystyisimme mahdollisimman usein itse tekemään ratkaisut, eikä niin että vastustaja ohjaa niitä. Silloin en näe tarvetta, että pitäisi hirveästi peittää."

Sarjan kaikki joukkueet eivät, tietenkään, voi lähteä otteluihin samalla periaatteella kuin mestarikandidaatit. Kärjen takana on joukkueita, jotka tarvitsevat kaikki saatavilla olevat sarjapisteet. Myös Niskasella on kokemusta tuollaisesta tilanteesta aiemmilta pelinjohtajavuosiltaan, joina hänen joukkueensa eivät pelanneet kärkisijoista.

"Kyllähän se oli sitä, että kaikki aika käytettiin niitten reikien etsimiseen, mistä tänään saisimme jakson raavittua tai pelin voitettua. Silloin varmasti löimme justiinnsa siihen, mihin piti lyödä siinä pelissä, että se tuottaa tulosta. Mutta jos miettii, oliko se sitten pitkässä juoksussa kovin tuottoisaa ja miten hyvä se oma pelityyli loppujen loppuksi siinä vaiheessa oli, niin eipä se sitten ollut."

3.2 Olosuhteet

Yksittäisen ottelun alla on perinteisesti tavattu puhua myös olosuhteista, kuinka esimerkiksi sääolot tai kenttä vaikuttavat ottelutaktiikkaan. Haastateltavista kumpikaan ei

laita suurta painoarvoa päivän kelille, mutta ottelupaikka voi vaikuttaa valintoihin, kuten Österlund kuvaa.

"Sää ei kyllä ole ollut meille koskaan ratkaisevaa. Kenttä tietysti pikkaisen, menemmekö kumuroille, läpäreille vai muuta, kuinka paljon läpilyönti tuottaa. Mutta eivät nuo ole meille merkittäviä asioita, joita pitäisi miettiä."

4 Ottelun aikana

4.1 Yksittäisen tilanteen ratkaiseminen

Vaikka joukkueen kotiutustaktiikan laatiminen alkaa jo talvelle ja syksyn loppuotteluissa nähtävät lyöntiratkaisut saattavat olla hyvinkin tarkoin pohdittu ja harjoiteltu jo ennen pelikauden alkua, sekä Niskanen että Österlund antavat pelaajilleen vapauden päättää yksittäisen lyönnin ratkaisusta. Österlundin tapana pelata sisäpeliä on, ettei hän juurikaan kerro lyöntiratkaisuja ja pääsääntöisesti lopullinen päätös ratkaisusta on lyöjällä.

"Minä kerron merkin ja haluanko vaikka takavaihdon vai eikö sitä tarvita. Lyöjä lyö sitten sen tyyppisen lyöntiratkaisun. Jos tarvitsemme takavaihdon, sieltä tulee sen tyyppinen lyöntiratkaisu, minkä hän kokee siihen kenttään parhaimmaksi. Tottakai käyn yksittäisiä lyöntejä läpi, että haluan nyt tuon luukun tai muun, mutta enemmän kerron, että toisella lennetään ja pitää saada takavaihto, ja jos on jostain syystä laiton, lyö viimeisellä laiton tai tämän tyyppisesti."

Myös Niskanen näkee, että pelaajalla tulee olla lupa ja uskallusta tehdä ratkaisu sen mukaan, mitä mahdollisuuksia peli ja tilanne antaa.

"Pelinjohtajan käskyvalta on vähentymässä. Jos pelinjohtaja sanoo, että lyö kakkossaumaan, mutta kuvio vaihtuu, eikä sinne ole mitään järkeä lyödä, pelaajalla pitää olla reagointia ja valmiutta. Siihen suuntaan on onneksi minun mielestäni menty ja ollaan menossa. Pelaajien pitää pystyä tekemään ratkaisuja

siinä hetkessä. Se työ pitää mielestäni tehdä pelaajien kautta, opettaa ja pakottaa heidät siihen, että he joutuvat oikeasti tekemään ratkaisuja."

Österlund kuitenkin huomauttaa, että pelinjohtajan antamien ohjeiden täsmällisyyteen vaikuttaa myös lyöjä. Erilaiset ihmiset tarvitsevat ja kaipaavat erilaista ohjeistamista.

"Riippuu kotiuttajasta, riippuu persoonatyypistä tai ylipäätään luonteesta. Onko hän sellainen, joka tarvitsee tarkan ohjeen ja valmistautumisen vai onko hänellä sellaista luonnetta, että haluaa katsoa loppuun saakka, minkä hän pelaa."

4.2 Reagointi ottelun aikana

Ennen ottelua laadittu kotiutustaktiikka ei aina tuota tulosta, jolloin suunnitelmia on muutettava. Niskanen kokee, että reagointi ottelun aikana sujuu helpommin, kun pelisapluuna perustuu omaan, eikä vastustajan pelaamiseen.

"Minun mielestäni pitäisi pystyä vielä reagoimaan ja muuttamaan taktiikkaan nopeamminkin kesken pelien, mutta tämä ehkä oli itselläni isompi haaste, kun etsi reikiä ulkokentästä ja lähti enemmän vastustajan kuin oman pelin kautta. Ehkä itselleni on ollut helpotus, että kun se oma pelitapa rupeaa olemaan suhteellisen selvä, on paljon helpompi reagoida ja muuttaa sitä juttua, eikä jää kiinni siihen, että "perkele, kun minä olen nähnyt videolta, että siinä on se luukku auki", niin sinne pitää vain lyödä, vaikka se ei tänään olisikaan auki."

Pelinjohtajat pyrkivät ottelun aikana löytämään myös niin sanotut kuumat pelaajat, jotka ovat juuri kyseisenä päivänä vireessä. Mutta vastaavasti on tärkeätä, että pääkotiuttaja kokee, että häneen luotetaan, vaikka alla olisikin pari heikompaa lyöntivuoroa.

Niskanen myös näkee, että pelinjohtajien pitäisi pystyä auttamaan kotiutusvastuuta kantavia pelaajia esimerkiksi niin, että luottokotiuttaja saisi lyödä välillä paineettomammissa tilanteissa, esimerkiksi 1-3- tai 2-3-tilanteissa.

"Se on tiukka tilanne, kun lyöjäjokerilla on kolme-neljä epäonnistumista, eikä ole tänään vielä lähtenyt ja siihen vain aina ajolähtö päälle ja se ahdas tilanne. Kuinka paljon helpottaisi lyöjääkin, kun pelinjohtajat antaisivat jeesiä ja mahdollisuutta lyödä ehkä johtoasemassa tai ainakin juoksun päälle, eikä aina tarvitsisi olla lyömässä sitä ensimmäistä juoksua."

5 Tulevaisuus

5.1. Monipuolisuutta ja aktiivisuutta

Naisten superpesiksessä on viime vuosina kotiutettu paljon kumuroilla. Taktiikkaa on käyttänyt menestyksekkäästi muun muassa Jyväskylän Kirittäret.

Myös Österlund pitää keulakumuran lyömistä ja hyviä etenijöitä yhdistelmänä, joka tuottaa juoksuja tehokkaasti. Hän haluaisi kuitenkin nähdä tulevaisuudessa monipuolisempia kotiutusratkaisuja.

"Toivoisin, että saisimme lajitehokkaampia pelaajia, jotka pystyisivät lyömään niin kumuraa kuin vaakuria, pystyisivät lyömään merkistä läpi ja reunoille. Että olisi koko ajan uhka lyödä läpi, sellaisia pelaajia ei ihan liikaa naispesiksessä ole, oli sitten kotiuttaja tai keskipalkin pelaaja. Että olisi koko ajan valmius lyödä läpi ja siihen hyvä kumura. Tietysti tämä on toiveajattelua, mutta toivoisin että läpilyönnin uhka lisääntyisi naisten pelamisessa niin vaihtotilanteissa kuin myös kotiuttamisessa."

"En tiedä, lyövätkö miehet enemmän läpäreitä kuin naiset, en ole tutkinut, mutta tunne on sellainen, että miesten sisäpelaaminen on vähän vaarallisempaa kuin naisten."

Niskanen näkee jopa, että kumurajuna on jo mennyt ja tilalle on tulossa uusia trendejä. Ainakin hän toivoisi näkevänsä monipuolisempaa ja sitä kautta viihdyttävämpää peliä.

"Minun mielestäni kotiuttaminen on alkanut mennä aika suppeaksi. Vedetään kumuraa tangentista kyynärpäät ylhäällä. Minun mielestäni se juna on isoimmiten jo mennyt ja nyt on seuraava vaihe tulossa."

"Minun mielestäni peli on ollut pikkuhiljaa suuntautumassa siihen, että nimenomaan aktiiviset kotiutukset ovat nostamassa päätään - enkä puhu nyt pelkästään mistään pienistä tai pussareista vaan ylipäätänsä rajoja pitkin ja pesän päälle lyötävistä kotiutuslyönneissä."

"Miesten peleissäkin on vain muutamat lyöjät, jotka pystyvät vielä viimeiselläkin lyömään lennolla aktiivisia lyöntejä, joilla jouduttaisiin laittamaan ulkokenttä tekemään ihan oikeasti kovia suorituksia. Nyt vedetään 90-prosenttisesti palloa maasaumoja pitkin viimeiselläkin ja ulkokentät pelaavat hirmu syvyiksiä. Kyllä siihen hyvä lyönti tietysti menee, mutta minun mielestäni tulee paljon sellaisia lyöntejä, että ulkokentät pääsevät järkyttävän helpolla. "

"Peräänkuulutan aktiivisia kotiutuksia ennen kaikkea viimeiselläkin, ei vain tahallisia laittomia. Kyllä minä ymmärrän senkin, mutta minun mielestäni se on kuitenkin vähän antipesistä."

Niskasen toivoma ja tavoittelema aktiivisuus kotiutuksissa kuitenkin vaatii lyöjien henkilökohtaisten taitojen ja suoritusvarmuuden kehittämistä. Virkiässäkin on pystytty rohkeampaan peliin vasta, kun tuo prosessi on edennyt.

"Juuri sanoin omalle joukkueelle, että pari vuotta sitten ei olisi uskaltanut kakkos-kolmosessa ottaa kotiin, koska jos tulee korkea syöttö ja joku yrittää lyödä pussarin, on niin iso todennäköisyys että se on huti tai nousee kopiksi, tai jos lyö näpin, se jää lukkarille. Itsellä oli sellainen pelko, että ei tohdi ottaa, kun ei luota siihen. Sitten kun taito on alkanut kehittymään, ei käy mielessäkään semmoinen, että jos se epäonnistuu, vaan näkee koko ajan mahdollisuuden kovaan yritykseen."

5.2 Kuvionvaihtoja vastaan

On oletettavaa, että miesten superpesiksessä jo pitkään nähtyä kuvionvaihtopelaamista tullaan jatkossa näkemään enemmän myös naisten ulkokentiltä. Pesäkarhut toi rytmisissä tehdyt kuvionvaihdot takatilanteisiin kesken syksyn 2019 loppuottelusarjan ja on mahdollista, että joitakin muita joukkueita seuraa perässä.

Österlundin mukaan esimerkiksi Porissa on jo valmistauduttu tulevaisuuteen niin, että Pesäkarhujen kotiuttajat ovat harjoitelleet lyömistä vaihtuviin kuvioihin.

"Esimerkiksi tähän on varauduttu täysin talven mittaan, että mitä kuviota tulisi kenellekin. Kuviovaihto on sinänsä vielä vähän kaksipiippuinen juttu, että se vaatii niin paljon. Lapua voisi olla siinä pisteessä, mutta esimerkiksi Tampereella ja Jyväskylässä on aika paljon muutoksia, pystyvätkö he siihen. Tiedän kokemuksesta, että kuvionvaihtopelaaminen vaatii aika pirusti töitä, jos sen meinaa tehdä tuolla tavalla kuin me teimme sen finaaleissa tai miten Joensuu pelaa miehissä."

"Se vaatii todella paljon tunteja, niin ovatko perustat ja pohjat niin hyviä, että voit ruveta tuomaan sitä. Olen sitä vähän pohtinut, että mahtaako sitä tulla. Se on selvää, että eri pelaajille tulee eri kuvioita paljon enemmän, mutta tulevatko ne rytmikuvionvaihdolla? Siihen en vielä ihan usko."

Myös Niskanen näkee, että kuviovaihtotrendi voi olla tulossa naisten pesäpalloonkin. Hän ei kuitenkaan ole aivan varma, mitä siitä seuraa kokonaisuuden kannalta.

"Jos kuviovaihteluja ruvetaan pelaamaan, sehän tarkoittaa että siihen käytetään helvetinmoinen aika, jos sitä meinaa tehdä hyvin. En jaksaa uskoa, että kaikki tekisivät niin paljon ekstraa vaan se jää sisäpeliharjoittelusta pois ja sitten ollaan samassa tilanteessa mailan varressa. On mielenkiintoista nähdä, kumpiko lähtee viemään."

Mikäli kuviovaihtoja tulee vastaan, se vaikeuttaa lyöjän lisäksi myös etenijöiden toimintaan. Österlundin mukaan kuviovaihdot haastavat uudella tavalla niin etenijät kuin kommunikoinnin pelaajien ja kaaren välillä.

"Etenijänä näet että kuvio vaihtuu, mutta on tosi iso viestintä lyöjältä maila- tai melamiehelle ja melalta etenijälle, jotta osataan ottaa oikea lähtö. Tullaanko omista, otetaanko irti, kuinka paljon otetaan irti? Jos otetaan metri irti tappikuvioon, tarvitseeko Tahko-kuvioon ottaa yhtään?"

6 Yhteenveto

Naisten superpesisjoukkueen, ainakin pitempään yhdessä pelanneen huippujoukkueen, kotiutustaktiikan laatiminen alkaa siis käytännössä heti harjoituskauden käynnistyessä. Jo tässä yleisluontoisessa selvityksessä käy ilmi, että prosessin vaiheet voivat olla vaihtelevia.

Kärkiseuroilla kaiken pohjana ovat yhtä lailla omien sisäpelaajien kuin päävastustajien ulkokentän ominaisuudet, jotka tutkitaan hyvinkin tarkasti.

Pohja sarjakauden kotiutusratkaisuille luodaan jo harjoituskauden aikana. Tiiviin pelikauden aikana suurten muutosten tekemiseen tai uusien lyöntiratkaisuiden harjoitteluun ei välttämättä ole aikaakaan.

Kun kaikki tähtää elo-syyskuun vaiheessa pelattaviin mitalikamppailuihin, kärkijoukkueet keskittyvät myös kauden aikana virittämään omaa pelaamistaan. Yksittäisten otteluiden ennakkovalmisteluissa vastustajan pelaamisen painoarvo vaikuttaa yllättävänkin pieneltä.

Yksittäisissä pelitilanteissa molemmat haastatellut pelinjohtajat antavat pelaajilleen varsin suuret vapaudet ratkoa tilanteita, jopa kannustavat omiin ratkaisuihin ja toivovat niitä. Tähän on osaltaan vaikuttamassa myös naisten ulkopeliin tullut kuvionvaihtopeli: lyöntiratkaisua ei voi valita ennen kuin ulkopelijoukkueen ryhmitys on valmiina.

Kuvionvaihtopelaamisen yleistyminen tulee vaikuttamaan kotiustaktiikkaan ja myös kotiutusten harjoitteluun. Ratkaisupankissa on oltava lyönnit vaihteleviin kuvioihin ja myös valmius oikean ratkaisun valitsemiseen.

7 Pohdinta

Tässä haastatellut pelinjohtajat toimivat naisten superpesiksen terävimpään kärkeen kuuluvissa seuroissa, joten oikeastaan työn otsikko voisi olla "Kotiutustaktiikka naisten superpesiksen huippujoukkueissa". Tässä kuullaan vain näiden kahden pelinjohtajan periaatteista, mutta naisten superpesiksessäkin heitä on vielä kymmenen lisää, eivätkä läheskään kaikkien joukkueet pelaa vain ja ainoastaan mestaruudesta.

On muistettava, että tasoerot käriryhmän ja sen takana olevien välillä ovat niin suuret, että kovimmilla joukkueilla on varaa menettää sarjapisteitä siellä täällä, ilman että paikka pudotuspeleissä ja lopullisessa mestaruusjhdissa olisi uhattuna. Olisikin mielenkiintoista verrata, kuinka sarjataulukon alemmista sijoista taistelevat joukkueet ja niiden pelinjohtajat lähtevät ennakkoon vahvempia ja toistaalta omia päävastustajiaan vastaan. Panostetaanko yksittäiseen runkosarjaotteluun valmistautumiseen enemmän?

Toisaalta on näkyvissä merkkejä, että naisten superpesiksen kärki on laajentumassa ja useampi joukkue pystyy pelaamaan mitaleista, jopa mestaruudesta. Jos kehitys jatkuu ja erot tasoittuvat, onko SM-kultakandidaattilakaan varaa rakentaa peliään vain yhtä tai kahta päävastustajaa varten?

Österlundin ja Niskasénin toivomat tulevaisuuden kehityssuunnat - vaarallisempaa, monipuolisempaa ja aktiivisempaa kotiuttamista - haastavat niin valmentajat kuin muut seuratyöntekijät. Niiden toteutuminen vaatii fyysisesti parempia ja taitavampia pelaajia, joita syntyy vain entistä paremman ja ammattimaisemman harjoittelun kautta.

Koska vastustajan ulkopeli on olennainen osa kotiutustaktiikan laadintaa, on todellakin mielenkiintoista nähdä, tuleeko takatilanteen kuvionvaihtopelaaminen laajemmin mukaan myös naisten superpesikseen. Kun kotiuttaminen on pelinjohtajan, lyöjän, etenijän ja kaaren

yhteistoimintaa, haaste on kovempi myös tuon kokonaisuuden virittämiselle sellaiseksi, että kaikki osaavat toimia eteen tulevan tilanteen mukaisella tavalla.

Haastateltavat eivät myöskään pitäneet sääolosuhteita merkittävänä tekijänä kotiutustaktiikan kannalta. Mutta kuinka sitten, jos pelikausi kestää jatkossakin yhtä pitkälle syksyyn kuin parina viime kautena - joiden ohjelmaan toki vaikutti myös koronapandemia.

Vielä viime vuosikymmenen alussa viimeiset finaalit oli pelattuna jo syyskuun ensimmäisellä puoliskolla. Ehkäpä pelejä pelataan tulevaisuudessakin aivan syyskuun lopulla, yhä viileämmissä keleissä? Koleissa oloituhteissa sisäpelaaminen on vaikeampaa, ja jos taktiikan ytimessä on ratkaisuoitteluisia menestymisen, muuttuuko taktiikan laatiminen? Ehkä jo talvikaudella on harjoiteltava ratkaisuja, jotka onnistuvat myös kylmillä ja kosteilla palloilla, mailoilla ja jäsenillä.